

ארגון מרחב

לארגון המרחב החינוכי בפנים הגן ובחצר יש חשיבות גדולה בהעברת מסרים וערכים בכלל, ולילדים בפרט. כדברי מוריס מלגוצ'י, אחד מהוגי אסכולת רג'יו אמיליה שבאיטליה, "הסביבה החינוכית מהווה מעין אקווריום המאפשר - בגלל שקיפות קירותיו - לשקף ולבטא את הגישה החינוכית, את הערכים ואת התרבות של האנשים החיים בה".

סביבה חינוכית איכותית לגיל הרך מפגישה את הילדים עם גירויים מעשירים, מרחיבה את ידיעותיהם, מפתחת את כישוריהם, עוזרת להם ללמוד על קיומם של גבולות ומקדמת את יכולתם לויסות עצמי. חשוב שלסביבת הגן יהיה פוטנציאל לעידוד ילדות וילדים לחקור, להתנסות, לשחק, ליצור אינטראקציות וללמוד. הסביבה החינוכית בגן כוללת מרחבים שונים לפעילויות יומיומיות בתוך חלל הגן, בחצר ובסביבה הווירטואלית: סביבות בטוחות, שטופות אור, מאווררות ונקיות ישרו אווירה מזמינה בכל חלל הגן.

ארגון המרחבים בגן יכול להזמין אינטראקציה קבוצתית קטנה וגדולה, לעורר למידה שיתופית, לעורר סקרנות, לפתח יצירתיות ולהזמין ילדים לחקור ולהביע את עצמם. חומרים שונים (כגון צעצועים, חפצים, אביזרים, חומרי יצירה ספרים) שנמצאים במרחב מזמינים השתתפות ומעורבות מסוגים שונים.

חומרים מסוימים מוגבלים באופן השימוש בהם, וחומרים אחרים – "חומרים פתוחים", פותחים אפשרויות שונות רבות להתנסויות ואינטראקציות.

ארון אחסון זמין ונגיש המעוצב כבניין ומשמש גם כלוח מגנטי

גן עפרוני, מושב תומר

מנהלת גן: אורית פאלם

ארגון מרחב

תפיסת הגן העתידי מזמינה את הילדים להיות שותפים פעילים ויוזמים ביצירת סביבת המשחק שלהם.

מרחבי המשחק בגן העתידי מכילים "חומרים פתוחים" – הם גמישים, פריקים, ניידים ומשתנים בהתאם לצרכים ולהעדפות של הילדים.

הסביבה החינוכית בגן העתידי:

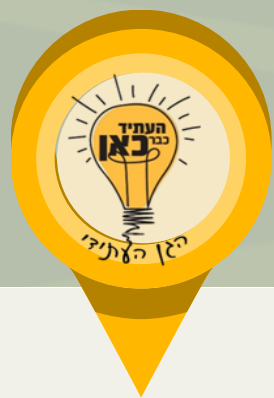
אשכול יד אליהו, תל אביב
מנהלת אשכול: מירי אבהר

- תזמן לילדים פעילות חווייתית ואקטיבית
- תאפשר לילדים חופש לבחור וביטוי להעדפות שלהם
- תזמן לילדים ביטוי אישי בדרכי הבעה מגוונות
- תאפשר לילדים לערוך שינויים על פי צרכים והזדמנויות
- תאפשר התנסות בלתי אמצעית בסביבה
- תאפשר לילדים התנסות בכלים טכנולוגיים שונים
- תעודד קשר ויחסי גומלין איכותיים בין הילדים לבין עצמם, ובין הילדים

לצוות

- תייצר הזדמנויות למשחק על כל סוגיו
- תזמן עיסוק בנושאים שמעניינים את הילדים ובפעילויות הקרובות ללבם
- תזמן אתגרים וחוויית הצלחה
- תזמן התנסויות חקר
- תזמן תחושה נעימה של שייכות – "בית"

בעיניים מעשיות

ילדים בקדמת הבמה ומאחורי הקלעים

לצפיה בסרטון לחץ [כאן](#)

על הסרטון:

הסרטון, שצולם בגן כרם במושב כרם מהר"ל, מציג ילדים אוהבים להופיע. יש שאוהבים את קדמת הבמה, יש שאוהבים לביים או לנגן. הגננת, יצרה מרחב דיגיטלי המעודד פעילות, ובו הילדים יוזמים ויוצרים מופעים מסוגים שונים כחלק משגרת הגן. בסרטון נראה מופע שיזמו ויצרו הילדים בכוחות עצמם, החל מבחירת השיר, כלי הנגינה והתפקיד שממלא כל אחד מהם במהלך התכנון והביצוע.

ארגון מרחב המעודד פעילות מוזיקלית:

- ארגון מרחב נגיש מאפשר לילדים פעילות עצמאית ומזמן מגוון התנסויות מוזיקליות (כמאזינים, מבצעים ויוצרים) ובכך מפתח את פעלונות הילדים.
- מגוון אביזרים במרחבי הפעילות מאפשרים לילדים בחירה על פי העדפותיהם האישיות ומעודדים אותם להתנסות, לחקור ולגלות, לפתור בעיות וליצור אינטראקציות חברתיות.
- הסביבה המוזיקלית הדיגיטלית מזמנת לילדים פיתוח מיומנויות של לומד עצמאי כמו אוריינות דיגיטלית, למידת עמיתים ושיתופי פעולה, עבודה בקבוצה ועוד.
- מרחב המאפשר עבודה משותפת בקבוצה מעמיק את ההיכרות והאינטראקציות בין הילדים, מאפשר להם להיות משמעותיים, ולהביא לידי ביטוי את חזקותיהם בקבוצה.

עקרונות לארגון מרחב

מרחבי הגן העתידי יוגדרו על פי **המטרה אותה הם מקדמים**: מרחב למשחק, מרחב לחקר ועיון, מרחב לשהייה, מרחב להבעה ויצירה, השראה ורוגע, מרחב גלריה, מרחב טכנולוגי, מרחב יצרנות ועוד.

גמישים ורב
תכליתיים

מאפשרים
מענה
דיפרנציאלי

מאפשרים
דרכי למידה
הוראה
מגוונות

מכוונים
לפיתוח ידע
בתחומי
הליבה
ומיומנויות
המאה ה-21

מחוברים
לקהילה
ולתרבות
המקומית

משולבים
טכנולוגיה

סנסו מוטוריים

מזמנים
התנסות פיזית

מייצרים קשר
בין פנים-חוץ

מרחבים
טבעיים

עקרונות לארגון מרחב

מחברים לקהילה ולתרבות המקומית

מרחבי הגן משקפים את התרבות המקומית בה גדלים הילדים ומתפתחים. באופן כזה יהיה ייצוג למורשת המקומית, לנוף המקומי ולתרבויות המשפחתיות. במרחב כזה יתאפשר ביטוי אישי לכל אחד מהילדים וכך תתפתח תחושת השייכות והאחריות של כל אחד מהם. בנוסף, בעת החשיפה של הילדים לתרבויות נוספות, יתפתחו ערכים של כבוד לשונות וקבלת המגוון התרבותי. מרחב כזה יאפשר שיתוף ומעורבות של הקהילה וערכיה במגוון אפשרויות.

מכוונים לפיתוח ידע בתחומי הליבה ומיומנויות המאה ה-21

מאפשרים למידה רב תחומית (אינטגרטיבית) והתנסות במושגים מתחומי הליבה בצורה טבעית, מאפשרים התנסויות ברמות שונות - לפי רמת ההתפתחות של הילדים. במרחבים כאלה יש נגישות פיזית אל מוקדי ידע והם יעודדו אינטראקציה בין הילדים לצורך למידה משותפת של נושאים המעניינים אותם. מרחבים מעוררים סקרנות, מפתחים יצירתיות, מאפשרים בחירה ועצמאות ומאפשרים לילדים החקרנים להגיע לידיע באמצעים טכנולוגיים באמצעות ספרים נגישים ובאמצעות שיחה/הוראה של הצוות או של חברים.

גן שקד, יקנעם עילית

מנהלת גן: ורה שטיינבוק

עקרונות לארגון מרחב

גמישים ורב תכליתיים

מאפשרים גמישות בעיצוב ובשימוש במרכיבי הסביבה כך שניתן יהיה לבצע שינויים והתאמות לצרכים מתפתחים של הילדים והצוות. מרחב המאפשר המשכיות של משחק באופן שהוא יכול להשתנות בהתאם לצרכים ולהזדמנויות. המרחב צריך להיות דינמי ומשתנה - כל שינוי במרחב הוא גירוי לילדים באופן שההסתגלות שלהם לשינויים הוא חלק מתהליכי הלמידה. מרחבים גמישים ודינמיים המאפשרים שינויים במיקום ובארגון, מסייעים לילדים להתאים את התפיסה שלהם לחיים ב"עולם משתנה".

מאפשרים דרכי למידה הוראה מגוונות

מארגנים סביבה שמזמנת פעילות ליותר מילד אחד, מציעים פעילויות מגוונות שיצריכו שיתוף פעולה בין הילדים בקבלת החלטות ובפתרון בעיות בכך מעודדים ומחזקים את הפעילות הקבוצתית השיתופית הספונטנית של הילדים. מאפשרים הרחבת פעילות המשחק לכל המרחבים בגן.

חמישה מוקדים במרחב רגש במבואת הגן

גן יסמין, מעלה אדומים

מנהלת גן: הדס קוקס

עקרונות לארגון מרחב

מאפשרים מענה דיפרנציאלי

מזמנים לילדים סביבה המאפשרת מגוון סוגי התנסויות במשחק: חופשי, דרמטי, קונסטרוקטיבי, דידקטי, תנועתי ומוזיקלי - ומשלבים משחק בהוראה בתחומים השונים.

מאפשרים לבחור מתוך מגוון פעילויות, חומרים, משחקים וכד', מכבדים את הבחירה ומתבוננים בילדים בעת הפעילות. מזמנים לילדים פעילויות המתאימות להם על-פי העדפותיהם האישיות מציעים מגוון התנסויות המאפשרות להם לפעול בהתאם ליכולותיהם ומעודדים אותם להתנסות בפעילויות ברמת קושי המקדמת אותם.

מרחבים טבעיים

מזמנים מרחבים המאפשרים מגע ישיר עם הטבע. מרחבים אלו יכולים להיות בחוץ כולל בתי גידול לציפורים, צמחייה מושכת פרפרים, צמחייה עונתית וכד'. ובתוך הגן, שילוב מרכיבי טבעיים כחלק מהעיצוב בגן לדוגמה, אזור היצירה יכול לאפשר לילדים עבודה עם חומרים טבעיים. שהייה במרחבים טבעיים משרה רוגע ומזמנת עיסוק בבעיות יומיומיות ואתגרים אמיתיים, **של החיים עצמם**: חילופי עונות, השתנות הטבע, התפתחות מרחב חיצוני ועוד.

ערוגות גינת ירק בחצר הגן, הכל התחיל מזרע קטן

שהצמיח אושר!

גן ניצן, יקנעם עילית

מנהלת הגן: רותם דנגור

עקרונות לארגון מרחב

מייצרים קשר בין פנים-חוץ

מרחבים שיוצרים קשר עם החוץ – עם התרבות המקומית, עם הקהילה עם "יהלומים תרבותיים". חשוב לתת ביטוי למאפייני הסביבה החיצונית : נופים, אתרים, אנשים... באופן זה יוצרו יחסי גומלין, זרימה וחיבורים בין המעגלים השונים סביב ילדי הגן - יש בכוחם להעשיר ולתרום להתפתחות וללמידה של הילדות והילדים בגן.

מזמנים התנסות פיזית

יוצרים סביבה המאפשרת התנסות פיזית וחוויתית. מציעים מוקדי פעילות בחדר הגן ובחצר שיש בהם מקום לפעול, לרוץ, לטפס, לחפור, להרים וכד'. מעודדים את הילדים להיות פעילים באמצעות ארגון המרחב באופן שיזמן אתגרים פיזיים למשל מסלולי שיווי משקל, טיפוס, הפעלת כח.

מרחבי משחק דינמיים המאפשרים יוזמה וביטוי

אישי של הילדים

גן צאלון, יהוד

מנהלת הגן: ליאת שומרוני

עקרונות לארגון מרחב

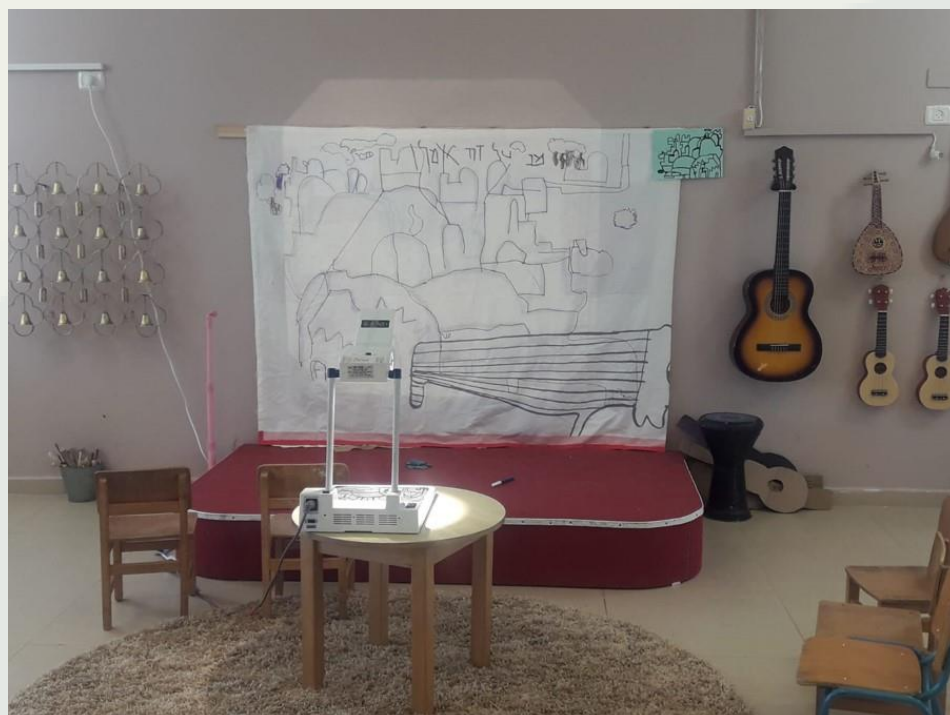

סנסו מוטוריים

מציעים מגוון משחקים, אביזרים וחומרים שיפעילו את כל החושים (חשוב להימנע מהצפה חושית בעיקר בגנים בהם משולבים ילדים עם צרכים מיוחדים). ילדים לומדים כשהם מפעילים את כל החושים. ילדים צעירים לומדים על העולם והסביבה בעיקר דרך הגוף והחושים שלהם.

משולבים טכנולוגיה

משלבים טכנולוגיה מתקדמת המאפשרת לקרב את הרחוק, להמחיש תהליכים שלא ניתן לצפות בהם באופן ישיר, לתעד אירועים, ליצור תוכן נגיש שנשאר ללא תלות בזמן ובמקום. הטכנולוגיה צריכה להיות נגישה לילדים ולגננת בכל מרחבי הפעילות. לדוגמה, שימוש בטכנולוגיה באיזור המשחק הסוציודרמטי: הקרנת רקעים שימחישו את מקום המשחק, שימוש במחשב נייד או בטאבלט כקופה של סופר או מחשב של רופא, באיזור המייקרים מדפסת תלת מימד, שימוש בכלים דיגיטאליים להעצמת מעורבות הילדים במפגשי מליאה ובקבוצות קטנות. שימוש במצגות, סרטונים קבצי מוסיקה להמחשת תכנים ולהעצמת תכנים לימודיים.

אשכול נטעים, רמת גן

מנהלת אשכול: רמה כהן

ארגון מרחב בגן העתידי איך עושים את זה?

ביטוי אישי

- מייצרים סביבות בהן הילדים יכולים לשחק וליצור עם החברות והחברים שלהם ומקומות בהם הם יוכלו לבחור להיות לבד.
- נראות ו"ארגון חזותי לוגי" של החומרים, הכלים, המשחקים, הצעצועים, הספרים והחפצים בסביבות הגן כך שניתן יהיה למצוא בקלות את מה שמחפשים, לבחור ולבטא את ההעדפות מתוך ההיצע.
- נגישות לסביבות משחק ויצירה ופעילות שונות במרחב הגן ובחצר, כך שיתאפשר ביטוי אישי ומענה לצרכים האינדיבידואליים וההתפתחותיים של כל הילדות והילדים בגן.
- שקיפות המאפשרת לגנות ולצוות הגן לראות בו זמנית את כל מה שמתרחש במרחב הגן ולהעניק תחושה של נוכחות וביטחון לכל ילדי הגן.

יזמות ויצרנות

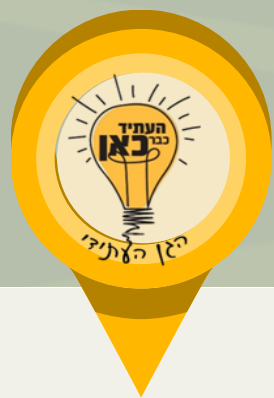
- עושר ומגוון של חומרים וכלי עבודה יוכלו לתת לילדים השראה ורצון להתנסות עם חומרים חדשים.
- צמצום חומרים במטרה לעודד יזמות ויצרנות. לדוג' שבוע קרטון בו הילדים בונים את כל המשחקים בקרטון, עמדה עם חלקי מכשירים בשימוש חוזר (גלגלים, רשתות, חוטים ומשטחים) שבאמצעותם הילדים בונים מכשירים ואביזרים למשחק שלהם.
- מקום מוגדר שבו הילדים יכולים להציג את העבודות שלהם. הילדים אחראים לבחור את העבודות בתצוגה ומוסיפים כותרת והסבר על תהליך העבודה ועל בחירת החומרים.
- אפשר להשאיר מרחב ריק – ולהתייעץ עם הילדים מה ירצו להקים שם?

קהיליות

- ✓ שילוב פריטים "ביתיים" שיעניקו תחושה נעימה של קרבה, אינטימיות וקשר עם משפחות הילדים בגן.
- ✓ העשרת אזורי המשחק והפעילות בגן עם פריטים "אמיתיים".
- ✓ שילוב חפצים ופריטים מתרבויות משפחות הילדים בסביבות השונות בגן בצורה רלוונטית ומכבדת כדי לחזק את הזהות והשייכות של הילדות והילדים ומשפחותיהם.
- ✓ יצירת זרימה מתמדת ויחסי גומלין בין מה שקורה בגן לבין מה שקורה בסביבות היישוב והקהילה ולשלב תכנים ואירועים אלה בסביבות השונות בגן.

למידה במרחבי חיים

- שילוב פריטים ממרחבי החיים המאפשרים לחזק את הקשר והשייכות למקום ומשרים רוגע והנאה מהיופי שבסביבה הטבעית.
- תיעוד נגיש לילדים (במחשב או בקלסרים) המתאר סיורים, פעילויות ויוזמות במרחבי החיים בהם הילדים מבקרים.
- שימוש בחומרים טבעיים בעיצוב סביבות במטרה: לעידוד יצירתיות וסקרנות כחלק מהיותם חומרים פתוחים, למתן מענה לצורך הטבעי של הילדים לשהות במגע עם הטבע וליצירת תחושת רוגע לעומת מראה של חומרים שאינם טבעיים.

בעיניים מעשיות

מרחבי משחק בגן העתידי

לצפייה לחץ [כאן](#)

על הסרטון:

בגן תדהר במודיעין, ישנו מרחב משחק גדול ולצידו מרחב סדנאי בו יוצרים הילדים חלקי משחק החסרים להם. בסרטון ניתן לראות את ילדי הגן שרובם בגילאי 3-4 בונים לעצמם את מרחבי המשחק, משחקים בהם ביחד או במקביל על פי בחירתם כשכל אחד מהילדים מוצא בו את מקומו.

ארגון מרחב:

- מפתח פעלנות – מאפשר לילדים להיות שותפים פעילים בבחירה, תכנון, הקמה וארגון המרחב
- מרחב גמיש המאפשר שינוי והעברה בין מרחבים
- מכיל חומרים פתוחים
- מאפשר אינטראקציות איכותיות בין הילדים לבין עצמם
- עונה על צרכים ייחודיים של הילדים, של הצוות, של הקהילה
- עונה על פונקציה: מרחב משחק.

חזרה למוקדי יישום

